

ใบความรู้เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาที่ ๓

ความหมาย ประเภท ลักษณะและคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

๑. ความหมายวรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึง วรรณกรรมที่ถ่ายทอดในกลุ่มคนใด กลุ่มคนหนึ่งมาเป็นเวลานานผู้เล่าหรือผู้เขียนเป็นคนในท้องถิ่นถ่ายทอดให้แก่คนในท้องถิ่นเดียวกับตนโดยการบอกเล่าหรือเขียนบันทึกไว้

๒. วรรณกรรมท้องถิ่นสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๒.๑ ประเภทไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์หรือประเภทมุขปาฐะ เป็นวรรณกรรมปากเปล่าถ่ายทอดโดยการบอกหรือการเล่าหรือการร้อง ได้แก่ บทกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ภาษิตสำนวน โวหารคำกล่าวในพิธีกรรมต่าง ๆ และตัวบทที่ท่องจำในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

๒.๒ ประเภทเขียนเป็นลายลักษณ์ ได้แก่ นิทาน คำกลอน บันทึกทางประวัติศาสตร์ใน ท้องถิ่น และตำราความรู้ต่าง ๆ ที่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

๓. ลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่นทั้ง ๔ ภาค มีลักษณะ ดังนี้

๓.๑ ใช้ภาษาถิ่นและตัวอักษรท้องถิ่น แต่เดิมวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาในท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่นในยุคที่ใช้ระบบการคัดลอกด้วยมือใช้ตัวอักษรของถิ่นในการบันทึก ตัวอักษรที่ใช้บันทึกในแต่ละภาคมีความต่างกันและมีประวัติเก่าแก่เช่นเดียวกับอักษรที่ใช้ในปัจจุบัน

๓.๒ ใช้รูปแบบคำประพันธ์ท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่นทั้ง ๔ ภาค ส่วนใหญ่เป็นร้อยกรองมากกว่าร้อยแก้ว คำประพันธ์ที่ใช้เรียงร้อยถ้อยคำเข้าด้วยกันมีลีลาคล้องกับสำเนียงภาษาท้องถิ่นและเอื้อต่อการออกเสียงเป็นทำนอง รูปแบบคำประพันธ์ที่ใช้แต่งวรรณกรรมจึงแตกต่างกันไปตามความนิยมของแต่ละภาค

๓.๓ ใช้รูปแบบการประพันธ์คล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวทางศาสนา ได้แก่ นิทาน ชาดก และวรรณกรรมคำสอน วรรณกรรมส่วนใหญ่มุ่งสอนจริยธรรมแก่สังคม โดยยึด หลักธรรม ทางพุทธศาสนา ควบคู่ไปกับการให้ความบันเทิง

๓.๔ วรรณกรรมนิทานนิยายแบบนิยายชีวิตเป็นวรรณกรรมที่ชาวท้องถิ่นนิยมมากนอกจากอ่านหรือเล่าสู่กันฟังแล้วยังนำไปแสดงในรูปแบบของละครพื้นบ้าน วรรณกรรมชนิดนี้จำลองชีวิตครอบครัวที่อาจเกิดขึ้นกับใครก็ได้ มีหลายรส มีทั้งรัก โศก ตัดพ้อต่อว่าและสอดแทรกคติธรรมอันเป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

๓.๕ รายละเอียดในวรรณกรรมสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น รายละเอียดวรรณกรรม เช่น ฉากภูมิประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีค่านิยมต่าง ๆ จะสะท้อนวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ

๔. คุณค่าวรรณกรรมท้องถิ่นอาจสรุปได้ดังนี้

๔.๑ ด้านจริยศาสตร์มีคุณค่าต่อจิตใจ มีคติเตือนใจและสอนให้เป็นคนดี

๔.๒ ด้านสุนทรียศาสตร์ มีคุณค่าต่อความไพเราะ ความงามของภาษา ถ้อยคำลีลา ท่วงทำนองของบทเพลงและบทกวี

๔.๓ ด้านศาสนา เป็นสื่อถ่ายทอดคำสอนและปรัชญาทางศาสนา เผยแพร่สู่ประชาชนได้กว้างขวาง ทำให้ประชาชนมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและได้ข้อคิดในการดำรงชีวิต

๔.๔ ด้านการศึกษา ให้ประชาชนได้ฟังหรืออ่าน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

๔.๕ ด้านภาษา เป็นสื่อให้ภาษาท้องถิ่นดำรงอยู่ ซึ่งควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอด

๔.๖ ด้านสังคม ปลุกฝังการช่วยเหลือกัน การผูกมิตร การมีมนุษยสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกัน

๔.๗ ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้ความรู้เกี่ยวกับตำนาน ชื่อสถานที่ในประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและรายละเอียด

๔.๘ ด้านประโยชน์ใช้สอย โดยการนำวรรณกรรมท้องถิ่นไปใช้ เช่น นำบทกล่อมเด็ก ไปใช้ กล่อมเด็ก นำเพลงพื้นบ้านไปใช้ประกอบการแสดง หรือการนำตำรารักษาโรคไปใช้ประกอบอาชีพ

สรุป วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดในกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งมาเป็นเวลานานมีทั้งที่เขียนเป็นลายลักษณ์ เช่น นิทาน ตำราและบันทึก และมีทั้งที่ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์หรือมุขปาฐะใช้การพูด การบอก การเล่า หรือการร้องสืบทอดกันมา เช่น เพลงพื้นบ้าน และบทกล่อมเด็ก วรรณกรรมท้องถิ่นมีคุณค่าต่อชีวิตความเป็นอยู่ ได้ความรู้ได้ข้อคิดในการดำรงชีวิต ให้ข้อคิดข้อเตือนใจตลอดจนสามารถนำความรู้จากการได้ศึกษาไปประยุกต์ใช้ประกอบอาชีพได้